

معماری شهر کابل

بی بی مهر و

نویسنده: داکتر مهندس حشمت الله اتمر

تاریخ: زمستان ۱۳۹۹ هجری شمسی

Ketabton.com

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

مشخصات کتاب

عنوان: معماری شهر کابل / بی بی مهرو

نویسنده: داکتر مهندس حشمت الله ، و اتمر ، ،

ادیتور:

دیزاین پشتی: داکتر مهندس حشمت الله ، و اتمر ، ،

مطبعه:

تعداد چاپ : ۵۰

تاریخ چاپ: زمستان / سال ۱۳۹۹

موبایل: +۹۳۷۹۹۳۷۶۹۹۸

ایمیل : atmar_hashmatullah@yahoo.com

حق چاپ و نشر محفوظ است:

کلیه حقوق اعم از باز نویسی، چاپ، تکثیر، نخسه برداری، ترجمه و فلم سازی پیگرد قانونی دارد. نقل مطلب با ذکر ماخذ به معیار های پذیرفته شده بلا مانع است.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

فهرست

صفحه	مطالب
۱	پشتی اول
۲	تصویری از جلسه با بزرگان منطقه ای بی بی مهر
۳	بسم الله الرحمن الرحيم
۴	مشخصات کتاب
۵	فهرست
۷	مقدمه
۹	برای یادداشت
۱۰	خلاصه
۱۱	معرفی مختصر منطقه بی بی مهر
۱۵	گذر های بی بی مهر
۱۶	مردم نیکوکار (مهربان) منطقه بی بی مهر
۱۸	مساجد جامع بی بی مهر
۲۰	مساجد کوچک بی بی مهر
۲۰	مکاتب بی بی مهر
۲۰	مدرسه های دینی بی بی مهر
۲۲	زیارت های بی بی مهر
۲۶	محل جنازه جای بی بی مهر
۲۶	حمام بی بی مهر
۳۱	کاروانسرای بی بی مهر
۳۱	کافی (کافه، رستوران ها) های بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

-
- ۳۲ بازارهای بی بی مهر.....
- ۳۲ کلب های ورزشی بی بی مهر.....
- ۳۳ آسیاب آبی بی بی مهر.....
- ۳۳ قبرستان بی بی مهر.....
- ۳۳ پارک تفریحی بی بی مهر.....
- ۳۴ دلایل نامگذاری این منطقه و تپه به نام بی بی مهر.....
- ۳۶ روایت اول:
- ۳۹ روایت دوم:
- ۴۰ داستان عامیانه (فکلور) در مورد بی بی مهر.....
- ۶۰ تصاویری مرحله تحقیقاتی (تصاویر سخن میگوید).....
- ۱۳۷ سخن پایان:
- ۱۳۸ طرح پیشنهادی برای مقبره بی بی مهر:
- ۱۳۹ لیست کتاب های چاپ شده.....
- ۱۴۰ لیست کتاب های تحت کار.....
- ۱۴۱ در صورت وقت و امکان.....
- ۱۴۲ پستی آخر.....

معماری شهر کابل / بی بی مهر

مقدمه

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين ولا عدوان إلا على
الظالمين، والصلاة والسلام على خاتم النبيين، وعلى آله وأصحابه
أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين وبعد :
(إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ) (وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ
فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ^٢)

"همانا دین پسندیده نزد پروردگار دین اسلام است!".

هرکه غیر از اسلام دین دیگری انتخاب نماید، هرگز از وی پذیرفته نمیشود و او در آخرت از زیان کاران (گنهکاران) است. حمد بی پایان، سپاس بی حد (اندازه) خداوند متعال را که جهان را با تمام رازها، مملو از عجایب، زیباییها، روز را برای عبادت و کار، شب را برای استراحت تا تمام خستگیهای روز در آن رفع گردد، خلق کرد. تا صبح صادق با ذکر الله (ج) برخیزد و برای به دست آوردن رزق حلال حرکت نماید.

سپاس گذارم تا زمین را غنی از معدنیات، آب و هوا را برای بقای انسانها، حیوانات، حشرات، نباتات آفرید، تا بخورند، بنوشند ولی اصراف نکنند.

انسانها را اشرف مخلوقات با عقل عالی و عاطفه خاص آفرید تا در بین آفریدهگان خیلی متفاوت و اشرف مخلوقات باشند. خیلی خرسندم که برای من آخرین پیامبر و دین کامل را نصیب گردانیده و صحت خوب را لطف نموده تا بتوانم از دریچه کوچک آگاهی و اندوختههای که به من اعطا فرموده، برای برادران مسلمانم شریک سازم.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

پروردگار!

راه خود را برای ما آسان ساز، طوریکه غیر از تو نبینیم،
نشناسیم، ذات و هستی ما را به مقام فنا (از بین بردن، نابود ساختن)
برسان، تا شائبه (تصور، فکر، خیال) ای از انانیت (تکبر، کبر،
غرور) و استکبار (غرور) در وجود مان نباشد و سراپا بنده محض
(خالص، پاک، صاف) و عبید (بنده) تو بوده باشیم.

از کلیه صاحب نظران و دست اندرکارانیکه این کتاب را
مطالعه می نمایند، تقاضا به عمل می آید تا نکته نظرات و پیشنهادات
خود را برای بازنگری این کتاب ارسال نمایند.

Whats App: ۰۷۹۹۳۷۶۹۹۸

با عرض حرمت
داکتر مهندس حشمت الله اتمر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

برای یادداشت

..... -۱

..... -۲

..... -۳

..... -۴

..... -۵

..... -۶

..... -۷

..... -۸

..... -۹

..... -۱۰

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

خلاصه

افغانستان در قلب قاره آسیا، کشوری کوهستانی و غنی که بین کشورهای آسیای مرکزی و خاورمیانه موقعیت دارد.

برای کشوری افغانستان که دارای کوه های بلند و شامخ، تپه های پهن و زیبا، دره ها، وادی های سرسبز و دارای پوشش گیاهی، ریلف مختلف، زمین های مرتفع و پست است که این سرزمین را از سایر کشورهای آسیایی متمایز می کند.

این واقعیت اساسی است که باید از کشورها متمایز شد.

همچنین این کشور دارای خاک مناسب برای کشاورزی و آماده دامداری است.

شهر کابل ۱۸۰۰ متر از سطح بحر واقع و کوه پغمان هم ۴۷۰۰ متر ارتفاع دارد.

ولایت کابل در شمال غرب با ولایت پروان، از شمال شرق با ولایت کاپیسا، از شرق با ولایت لغمان، از جنوب شرق با ولایت ننگرهار، از جنوب با ولایت لوگر و از جنوب غرب با ولایت میدان وردگ همسایه و یا سرحد مشترک دارد.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

معرفی مختصر منطقه بی بی مهر

منطقه بی بی مهر در مرکز شهر کابل، نزدیک منطقه وزیر محمد اکبر خان و میدان هوایی (فرودگاه) خواجه رواش قرار دارد.

تصویری از منطقه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر فضایی از منطقه بی بی مهر

تصویر فضایی از منطقه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

با توجه به نقشه فوق، منطقه بی بی مهر، از شمال به میدان هوایی (فرودگاه) خواجه رواش، از غرب به قلعه موسی و وزیرآباد، از جنوب به منطقه وزیر محمد اکبر خان، شفاخانه ۴۰۰ بستر سردار محمد داود خان و از شرق به مکرویان سوم و چهارم امتداد دارد.

این منطقه به نام بی بی مهر و شهرت دارد، تپه بی بی مهر هنوز هم مکان تفریحی خاص منطقه و مردم کابل است که مکان هایی برای بازدید، تماشای آیسکریم خوردن، کاغذ پران بازی داشته و از آن جا، لذت می برند.

تصویری از کاغذ پران بازی بالای تپه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کاغذ پرن بازی بالای تپه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

گذر های بی بی مهر

چارنله، نو آباد، پوستین دوزان، قصابان، میدانی، بلوچان، جمهوریت، حاجی قاسم، میرصاحب، قلعه خواجه، نوآباد قلعه خواجه، قلعه خیاط، قلعه وکیل، قلعه چمن، قلعه خاطر، نوآباد قلعه خاطر، ناصری، جوی آسیا، و بلاک های هوایی متعلق به این منطقه است.

منطقه بی بی مهر دارای ۱۲ ملک است که ریاست شورای آن بر عهده حاجی صاحب عبدالحمید خان معروف به خان جرمن است.

بی بی مهر حدود ۳۰۰۰ خانه و ۲۴۰۰۰ نفر جمعیت دارد که ۷۰ درصد آنها مردمان بومی و ۳۰ درصد آن کرایه نشین هستند.

ساکنان کنونی بی بی مهر از اقوام مختلفی هستند مانند:

تاجیک ها، پشتون ها و بلوچ ها.

اسامی بزرگان منطقه که بسیاری از آنان در سومین جنگ افغانستان و انگلیس شرکت کرده و دلیرانه جنگیده اند به شرح زیر است.

سید افضل پسر سید اصغر، سید اکرم و سید داود آغا از گذر قلعه خواجه، حاجی پادوان مشهور به حاجی پادو، منصور خان، حاجی غلام صدیق و حاجی باز محمد.

کلانتر شاه گل از گذر قلعه چمن (وکیل سابقه)
علاقه دار میرزا محمد خان از گذر حاجی قاسم
وکیل محمد آصف خان بلوچ از گذر قلعه چمن
حاجی ولی محمد خان از گذر قلعه وکیل

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

مردم نیکوکار (مهربان) منطقه بی بی مهرو

محبوب خان بلوچ که خدمات شایسته برای مسجد جامع گذر بلوچ ها انجام داده است.

مسجد متذکره به همکاری مالی داکتر یاسین ضیا و پشتون یار اعمار گردیده است.

همچنان باغبان باشی در محمد، صبر چجو، ملک خوشدل، ملک کریم به این شعار «انسان نباید دست خال خانه رود»، علی محمد خان، جان محمد خان، خلیفه جلال معماران و گلکاران مشهور این منطقه بودند.

در آن زمان که منطقه وزیر محمد اکبر خان تحت کار بود و گلکاران ذیل در آن شرکت داشته که از قبیله بلوچ بودند.

کاکا محسن، عبدالخالق، محمد انور، محمد صفر، حاجی یحیی، کفتان صالح از گذر جمهوریت.

حاجی محمد عمر خان کلانتر، سلام الدین، هاشم قصاب، نادر گلکار، حاجی گلبدین، سخیداد دکاندار، از گذر پوستین دوزها، حاجی محمد خان، حاجی تاج محمد، حاجی نور محمد، مدیر اکبر قصاب، صوفی محمد سلیمان، ملا سکندر، ملا ضیالحق، محمد علم خان، محمد اعظم خان، خدا بخش، احوالدار محمد بخش، رمضان قفل ساز، حاجی فضل احمد، محمد هاشم خباز، محمد هاشم نجار، احمد گلکار، عبدالغفار گلکار، لالا گل رنگمال، سید محمد عارف رنگمال، حاجی منصور مشهور به منصور سماوارچی، حاجی تاج محمد او حاجی نور محمد چرم کاران، حاجی محمد محسن گادیوان، محمد قاسم گادیوان، کاکا بسم الله گادیوان از گذر حاجی قاسم.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

حاجی ذبیح مومندره بی و کپیستان هوایی معراج از قلعه
خواجه یاد آوری نمود.

همچنین مردم بی بی مهر و متدین، صلح طلب، آزادی خواه،
مهمان نواز، اهل علم و فرهنگ هستند.
از افراد مشهور فوق بی بی مهر و میتوان ذیلاً نام برد:

پهلوان عزیز مشهور به شیخ، شیرین افغان از گذر حاجی
قاسم، یارجان بلوچ، حاجی صبور از گذر میران، احمد جان دهقان
دربار ظاهر شاه، قاسم خان یاور ظاهر شاه، عبدالرحیم زرگر و محمد
امین زرگر از گذر حاجی قاسم، حاجی عبدالحمید و اکبر تحویلدار
ظاهر شاه از گذر قلعه خاطر یاد آوری نمود.

در بی بی مهر و مانند سایر مناطق کابل کاکه ای زندگی
میکرد که نام شان محسن و به محسن گنگس معروف بود.
او سعی می کرد حقوق مظلوم را از ظالم بگیرد و از طبقه
فقیر حمایت میکرد.

همچنین مردم منطقه در جهاد علیه نیروهای اشغالگر
شوروی سابق در میان مجاهدان همان دوره شرکت کردند که از
اسمای شان ذیلاً یاد آور می شویم:

استاد حمدالله مشهور به استاد اکبر، قومندانان عبدالله، عظیم
الله، عزیز مشهور به شفیع، سید میر، احمد شاه، لطیف، مدیر
عبدالصمد، مدیر هاتف، مدیر نصرت و قومندان اجمیر.

در بی بی مهر و بیش از ۲۰ مسجد کوچک و بزرگ وجود

دارد.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

مساجد جامع بی بی مهرو

نو آباد، سید نیک محمد خان، خالد ابن ولید، میدانی، بلوچان، جمهوریت، حاجی قاسم، «میر باز خان، پسر میر بابا و نواسه حاجی قاسم / محمد یعقوب نواسه حاجی قاسم بود، که به عمر ۱۱۵ سالگی وفات شد».

زمانی که میربازخان مسجد را ساخت، قبل از آن مسجدی در این فاصله یا دور وجود نداشت، مردم این روستا در آن محل که سوراخی در زیر دو تپه بود، نماز می خواندند که اکنون محل جنازه جای است.

مسجد میر صاحب قلعه خواجه، مسجد قلعه وکیل، مسجد قلعه چمن، مسجد بلاک های هوایی (دو محراب مسجد) و مسجد قلعه خاطر (دو محراب مسجد)

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویر مسجد جامع قلعه خواجه ای بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

مساجد کوچک بی بی مهرو

نوآباد، اتفاق، پنجشیریان، محمود طرزی و مسجد نو آباد قلعه خاطر.

مکاتب بی بی مهرو

در بی بی مهرو سه باب مکتب وجود دارد که می توان ذیلاً به آن اشاره کرد.

۱. لیسه پسران بی بی مهرو

۲. متوسطه دختران بی بی مهرو

۳. لیسه دختران بی بی مهرو

مدرسه های دینی بی بی مهرو

دوباب مدرسه رسمی مردانه در گذر میرصاحب بی بی مهرو و سه باب مدرسه غیررسمی دخترانه در نواحی مختلف وجود دارد که به همکاری مالی خانواده حاجی سیف الدین سیفی افتتاح شده است، درین مدارس استادان طبقه اناث برای دانش آموزان تدریس می نمایند.

خانم مژگان سیفی رئیس در بخش اناث و فخرالدین سیفی به عنوان معاون رئیس در بخش مردان مشغول به کار هستند.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

این مدارس در مدت کوتاهی توانستند مناطق مختلف بی بی مهرو را تحت پوشش خود قرار دهند، از جمله:

قلعه خواجه، قلعه خاطر، ده خدایداد، دو سرکه دانش آموزان با استعداد را جذب و شامل آموزش دروس دینی و قرآنکریم نمایند.

مردم را در زمینه های رعایت حجاب اسلامی، برادری، میهن پرستی، آموزش قرآن کریم، تلاوت تشویق و آموزش می دهند.

این مدارس در سال ۱۳۹۶ شهادت نامه (گواهینامه) و در سال ۱۳۹۷ از شیخ عابد رئیس انجمن، سند رسمی دریافت کرد.

دانش آموزان این مدارس در سال ۱۳۹۷ در دعوت رسمی محمد اشرف غنی رئیس جمهور پیشین افغانستان شرکت کرده و با وی دیدار کردند.

علاوه بر این دانش آموزان این مدارس در مسابقات سیرة النبی سال ۱۳۹۶ مقام اول را کسب کردند.

در این راستا زحمات خانم مژگان سیفی و معاون ایشان جناب آقای فخرالدین سیفی قابل توصیف و قدر است.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

زیارت های بی بی مهر

بی بی مهر دارای زیارت های مشهور و قدیمی بوده که از بعضی آنها میتوانیم ذیلاً نام برد.

شاه امان الدین غازی، سید جلال آغا مشهور به بخارایی، زیارت پیر کمر بسته و خواجه یادگار ولی.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

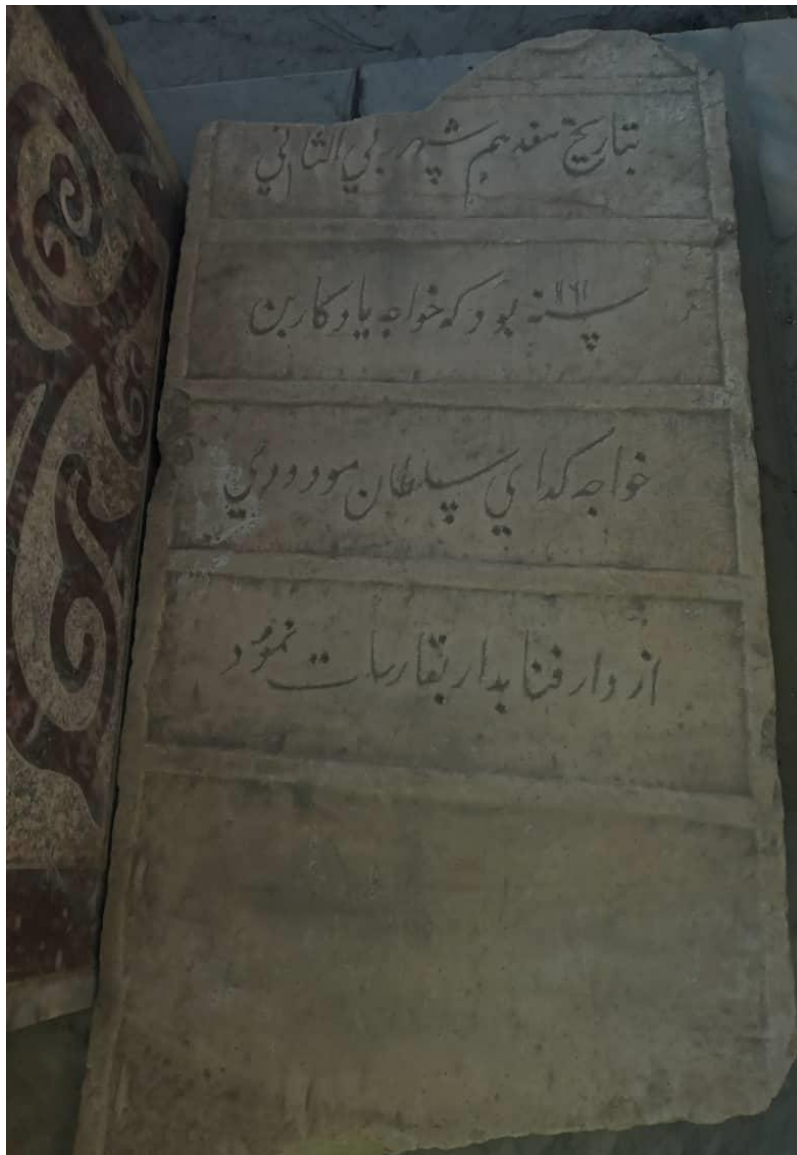
تصویری از زیارت خواجه یادگار ولی بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از زیارت خواجه یادگار ولی بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از لوحه سنگ زیارت خواجه یادگار ولی بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

محل جنازه جای بی بی مهر

در بی بی مهر محوطه مخصوص برای اقامه نماز میت وجود دارد که به آن محل جنازه جای می گویند.

گفته می شود که در گذشته دو تونل یا تونل بزرگ وجود داشته که مردم در ابتدا از آن به عنوان مسجد استفاده و در زمان جنگ افغانستان و انگلیس نیز از آن کار می گرفتند.

در حال حاضر جنازه جای دیگری در نزدیکی جاده جمهوریت نیز ساخته شده است.

حمام بی بی مهر

حمام بسیار معروف و باستانی در منطقه بی بی مهر وجود دارد که برای آقایان از ساعت ۴ الی ساعت ۸ صبح و برای بانوان از ساعت ۸ الی ۴ عصر باز است.

در کنار این حمام بزرگ، حمام جداگانه نمره دار برای زنان و مردان نیز وجود دارد.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از حمام قدیمی و تاریخی بی بی مهرو

تصویری از حمام قدیمی و تاریخی بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از حمام قدیمی و تاریخی بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از ستون حمام قدیمی و تاریخی بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کلکین حمام قدیمی و تاریخی بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

کاروانسرای بی بی مهرو

بر اساس گفته های مردم، در این منطقه کاروانسرای بی بی مهرو
پنیرخانه وجود داشت که متصل سرای معروف سید اکبر و
مسافرخانه سید انور بوده و از کنار خانه حاجی قاسم می گذشت.

کافی (کافه، رستوران ها) های بی بی مهرو

در این منطقه دو کافی (رستوران) معروف به نام های سید
شاهنشاه آقا و سید میران آقا وجود داشت که در آن چایکی های سنتی
و چای لذیذ از سماورهای قدیمی به فروش می رسید.

این کافی ها در نزدیکی مسجد حاجی قاسم قرار داشت و
مسافرانی که از سمت شمال و ده سبز به کابل می آمدند پس از عبور
از قلعه خاطر در سرای پنیر خانه حاجی آقا جان اجناس خود را مبادله
و به فروش می رسانیدند.

مردم (مسافران) در این کافی ها غذا می خوردند، سپس چای
و بعد از ادای نماز پیشین به محلات اصلی خود می رفتند.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

بازارهای بی بی مهر

در این منطقه در کنار سرک عمومی، بازارهای باز و مغازه های قدیمی (فروشگاه های قدیمی) نیز دیده می شد که نه تنها پاسخگوی نیاز باشندگان منطقه، بلکه مردم روستاهای اطراف نیز بود.

این مغازه ها تا فعلاً در منطقه وجود و افزایش یافته است.

کلب های ورزشی بی بی مهر

مردم منطقه به بازی های معروف قدیمی علاقه زیادی دارند یکی از بازی های معروف این منطقه کشتی است که جایگاه ویژه ای در منطقه و خارج از کشور دارد.

برخی از کشتی گیران معروف منطقه بی بی مهر عبارتند از:

سلامت شاه قصاب، علی محمد، محمود، نسیم، احمد جان، منجی قصاب، محبوب، اسمعیل، نواب، رحیم، قند قصاب، پهلوان فاروق و آصف خان.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

آسیاب آبی بی بی مهر

در نزدیکی کافی سید میران در بی بی مهر و آسیاب آبی وجود و صاحب این آسیاب سید اصغر آقا نام داشت، مگر اکنون اثر این آسیاب در منطقه دیده نمی شود.

قبرستان بی بی مهر

در پای (پایین) تپه بی بی مهر و ادیره (قبرستان مردم محلی) اما بالای تپه مزار (مقبره) بی بی مهر، حوض بزرگ و قبور شهدا قرار دارند.

پارک تفریحی بی بی مهر

به رهبری رئیس جمهور پیشین کشور استاد برهان الدین ربانی، اخیراً یک پارک تفریحی سرسبز به نام بی بی مهر در کنار چهارراهی بیرق (پرچم ملی) ساحه وزیر محمد اکبر خان ساخته شده است.

تصویری از پارک تفریحی بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

دلایل نامگذاری این منطقه و تپه به نام بی بی مهر

درباره دلایل نامگذاری این منطقه و تپه روایات مختلفی وجود دارد:

تصویری از زیارت بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری جوار زیارت بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری جوار زیارت بی بی مهر

روایت اول:

می گویند:

دختری زیبا و باهوش به نام بی بی مهر در حاشیه این تپه زندگی می کرد.

او عاشق پسری به نام عزیز بود.

جنگ در جریان بود.

عزیز جایی رفته بود.

او به منطقه خود بازگشت.

جوانان منطقه دیده نشدند.

او به خانه رفت.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

عزیز پرسید:
جوانان کجا هستند؟
یکی از اعضای خانواده به او گفت:
جوانان به جنگ رفته اند.
عزیز هم به جنگ می رود و بعد از مدتی مجروح به خانه برمی
گردد.
همین که به منطقه می رسد، دنبال مهرو می گردد.
مهرو در منطقه نبود.
به خانه می رود.
از اعضای خانواده می پرسد:
مهرو کجاست؟
اعضای خانواده او پاسخ می دهند:
او مرده (شهید) و در بالای تپه مدفون است.
عزیز شتابان به آنجا می رود.
کنار قبر او گریه می کند و همانجا می میرد.

همه مردم منطقه اعم از پوستین دوزان، میران، بلوچ ها،
جموریت، قلعه حاجی قاسم در جنگ با نیروهای اشغالگر انگلیس آن
زمان که مرکز آن بالای تپه بی بی مهرو بود، شرکت داشتند.

به گفته بزرگان محل، انگلیس ها می گفتند:
وقتی به بی بی مهرو می رسیم، نمی دانیم تیر ها و سنگ ها
از کجا می ریزند و باید در کمپ خود که در بلندترین نقطه تپه منطقه
قرار دارد، پناه بگیریم.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

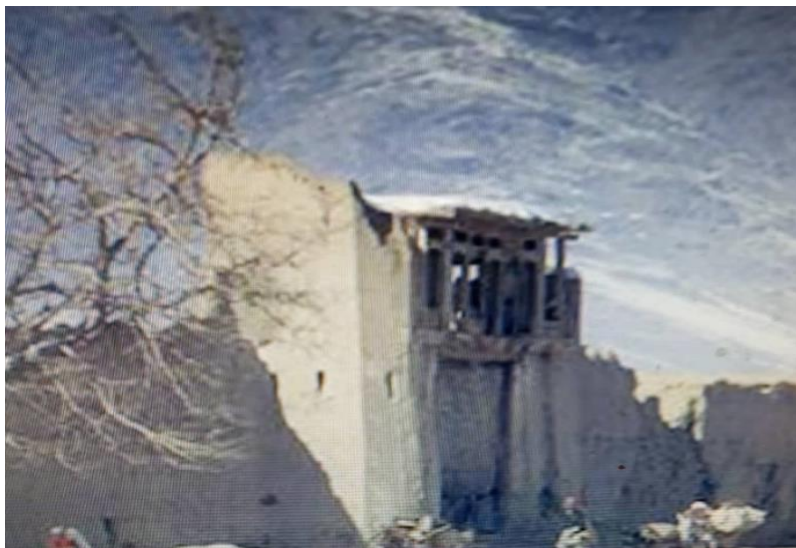
تصویری از زیارت بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

روایت دوم:

حکایت دیگری داریم که در قدیم دو قبیله (طایفه) در اطراف این تپه زندگی می کردند که رئیس یک قوم ملک میر افغان و رئیس قوم دیگر ملک افضل خان بود.

تصویری از قلعه ملک میر افغان

این دو طایفه با یکدیگر دشمنی داشتند، ملک میر افغان یک دختر به نام «مهرو» و ملک میر افضل خان پسری به نام «محمد اعظم» داشتند.

ادامه این موضوع را می توانید در داستان عامیانه (فلکلور) زیر بخوانید.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویر از قلعه ملک افضل خان

داستان عامیانه (فلکلور) در مورد بی بی مهر

در قدیم دو طایفه در نزدیکی میدان هوایی (فرودگاه) خواجه
رواش زندگی می کردند.

افراد وابسته به ملک میر افغان در سمت شرق میدان هوایی
و افراد وابسته به ملک افضل خان در سمت غرب میدان هوایی
زندگی می کردند.

ملک میر افغان یک دختر بسیار زیبا و خوش اخلاق به نام
بی بی مهر داشت که به خاطر زیبایی، جوانی و خوش اخلاقی در
بین دختران روستا و منطقه اش شهرت داشته و سر زبان همه بود.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

به همین ترتیب ملک افضل، پسری به نام اعظم خان داشت که در میان مردم قبیله خود به شجاعت و جوانی شهرت داشت.

سالها بین این دو طایفه دشمنی وجود داشت.

در یکی از روزهای عید، پس از ادای نماز عید بر طبق رسوم افغانی، تعدادی از مردان و ریش سفیدان (بزرگان) به خانه ملک افضل خان رفتند و پس از صرف غذای شام و چای، به ملک افضل خان گفتند:

ما یک پیشنهاد مهم دوستی داریم.

مالک افضل گفت:

برادران عزیز!

هر پیشنهادی که در این روز خجسته داشته باشید، آنرا می پذیرم.

حالا بگویید، پیشنهاد شما چیست؟

یکی از بزرگان با تجربه گفت:

جناب ملک صاحب!

همانطور یکه می دانید، چند سالی است که بین شما و ملک میر افغان تنش و نا امیدی وجود دارد.

شما که یک پسر جوان و ملک میر افغان نیز یک دختر جوان دارد، اکنون زمان پایان دادن به مشکلات است.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

ما می خواهیم دشمنی را پایان دهیم و دوستی شما را تجدید کنیم، پیشنهاد می کنیم این دو جوان به هم ببیوندند تا ریشه این دشمنی ها خشکانیده، دوستی و روابط برادرانه بین دو قبیله (طایفه) ما برقرار شود.

ملک افضل خان این پیشنهاد را پذیرفت با جمعی از بزرگان به خانه ملک میر افغان رفتند و به نشانه دوستی چند راس گاو را با خود بردند تا در آنجا ذبح کنند.

ملک میر افغان به احترام و گرمی داشت از ملک افضل خان و قومش ایشان را استقبال کرد، فضای شادی ایجاد شد و مردم منطقه از ایجاد روابط حسنه بین این دو ملک بسیار خوش و خوشحال شدند.

ملک افضل بعد از شام گفت:

برادر عزیز ملک میر افغان!

به مناسبت عید سعید فطر و این دوستی از شما تقاضا دارم که فرزندم، اعظم خان را به غلامی خود بپذیرید.

چون من فقط یک پسر در زندگی دارم و شما هم یک دختر دارید پس با ازدواج این دو جوان دوستی بین ما رشد می کند، خوشبختی نصیب ما و همه افراد جامعه می شود.

ملک میر افغان این پیشنهاد را پذیرفت و برای مشورت با دخترش دو هفته مهلت خواست.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

ملک میر افغان که به دخترش اعتقاد کامل داشت و فکر نمی کرد دخترش حرف او را انکار کند، به همسر و دخترش صدا زد و گفت:

همانطور که می دانید من سال هاست که با ملک افضل دشمنی دارم. روز عید به خانه ما آمد و آشتی کرد، در همان وقت پیشنهاد خواستگاری با خود آورد و من به او گفتم:

من در مورد به دو هفته وقت نیاز دارم، او و بزرگان پذیرفتند.

دخترش گفت:

این کار خیلی خوبه!

پدر!

حالا بگویید، شرایط پیشنهاد شان چیست؟

پدرش به او گفت:

دخترم!

حتما بعد از عید میگویم.

مهرو که دختر هوشیار بود راز ماجرا را فهمید که مالک افضل پسری جوان دارد.

بعد مهرو دست پدرش را بوسید و گفت:

پدر!

در روز چهارم عید به پیام شما پاسخ می دهم.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

روز چهارم عید فرا رسید.

مهرو به پدرش گفت:

پدر!

امروز همه دختران روستا قرار است خوشه گندم جمع کنند و من هم با اجازه شما به فکر این هستم که با ایشان خوشه جمع کنم.

ملک میر افغان دخترش را در آغوش گرفت او را بوسیده گفت:

دخترم!

همین الان (اکنون) که از مسجد خانه می آمدم، چند دختر پشت دروازه قلعه منتظر تو بودند.

برو!

آنها نباید بیش از این منتظر بمانند.

وقتی آمدی از خواستگاری ملک افضل به تو می گویم.

مهرو پس از تشکر کردن از پدرش، اجازه گرفت و رفت، وقتی به مزرعه رسیدند، هر کدام مشغول جمع آوری خوشه های گندم شدند، ناگهان مهرو صدای صحبت دو نفر را شنید.

آنها با یکدیگر صحبت می کردند.

فرد اول به آرامی برگشت.

او یکنفر جوان و مردی ریش سفید را دید که خوشه گندم جمع می کردند.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

مهر و به آنها نزدیک شد.

مهر و اول سلام کرد و گفت:

آیا شما دروگر و خوشه چین، هستید؟

مرد ریش سفید، لبخندی زد و گفت:

نه!

دخترم!

این قطعه زمین که در کنار زمین ملک صاحب میر افغان قرار دارد،
زمین من است.

این پسری جوان که پشت سرم ایستاده است، پسر من است.

مهر و گفت:

کاکا جان!

اسم شما چیست؟

مرد ریش سفید گفت:

دخترم!

نام من خواجه محمد و نام پسر من خواجه عزیز است.

مهر و گفت:

کاکا جان!

من دختر ملک میر افغان هستم و نام مهر و است.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

عزیز پسر خواجه محمد با شنیدن نام مهر و لبخندی زد و روی برگردانید.

عزیز با یک نگاه با جان و دل عاشق مهر و شد و مهر و هم در قالب عاشقانه اش توجه عزیز را به خود جلب کرد که گویی هر دو با یک نگاه عاشق یکدیگر شدند.

در نهایت (بالاخره) هر دو در زیبایی یکدیگر غرق شدند (ناپدید شدند) و سعی کردند با گذشت زمان راهی (زمینه) گفتگو را فراهم کنند.

خواجه محمد که از گوشه چشم آن دو عاشق را دید، گفت:

پسرم!

من می روم آنجا آب بخورم زود برمی گردم، مواظب گندم باش.

عزیز گفت:

درست است!

پدر!

مطمئن باش.

مهر و به عزیز گفت:

خیلی وقت بود که از جوانی، اخلاق و مخصوصاً خوش رفتاری شما در بین مردم روستا از دختران و مادران روستا صحبت های زیادی می شنیدم، همیشه دوست داشتم شما را ملاقات کنم.

بزرگان گفته اند: «شنیدن با دیدن یکی نیست» این درست است.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

عزیز گفت:

پدرم ریش سفید است، من هر روز اینجا می ایلم و به او کمک می کنم، اگر می خواهید، می توانید هر روز من را اینجا ببینید.

حرف های عاشقانه زیادی بین این جوان ها رد و بدل شد، عصر مهر و به خانه رفت.

بعد از شام پدرش به او گفت:

دختر عزیزم!

طبق قول قبلی در مورد پیشنهاد ملک افضل چیزی نپرسیدی، چرا؟

مهر و گفت:

پدر!

میدانی که امروز تنها روز شاد زندگی من بود، پس به پیشنهادت فکر نکردم.

پدرش علت این خوشحالی را پرسید و گفت:

او پاسخ داد:

گندم تمام منطقه درو شده است، می خواهم تا آخرین روزهای برداشت گندم به آنجا بروم.

پدرش قبول کرد.

او گفت:

من به ملک افضل خان قول داده ام که با دخترم صحبت می کنم.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

در مورد جواب، من دو هفته مهلت گرفته ام.

مهرو گفت:

پدر عزیز!

شما از او دو هفته مهلت خواستید و بنابراین من به یک هفته نیاز دارم تا در مورد فکر کنم.

پدرش درخواست او را پذیرفت.

روز بعد مهرو دوباره با جمع دختران پیوست و به خوشه چینی رفت. وقتی چشمش به عزیز افتاد متوجه شد که عزیز بی صبرانه منتظرش است.

برای اولین بار هر دو اسم مهرو جان و عزیز جان را گفتند و همدیگر را در آغوش گرفتند.

هر دو ساعت ها داستان های عاشقانه داشتند، سپس مهرو به خواستگاری ملک افضل اشاره کرد و همچنین از تاخیر دو هفته ای پدرش نیز سخنی گفت و اضافه کرد که آرزو می کرد، قبل از این موضوع با تو میدیدم.

حالا که پدرم قول داده نمی دانم سرنوشت ما چه می شود.

عزیز گفت:

مهرو عزیز!

سالهاست که دوستت دارم.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

اکنون آرزوی خود را برآورده کردم و هر گاه با پسر ملک افضل
خان ازدواج کردی خون من به گردن تو خواهد بود.

مهر و گفت:

چگونه صحبت می کنی؟

خدا بخشنده است!

الان چند روزی مانده و یک کاری میکنم.

عزیز پرسید:

چه خواهید کرد؟

مهر و گفت:

مطمئن باش!

به مادرم می گویم.

من مطمئن هستم که او از ما حمایت خواهد کرد.

چند روز بعد مادرش به مهر و گفت:

امروز یکی از افراد ملک افضل آمده بود، از پدرت در مورد
ازدواجت با پسرش خبر خواست و پدرت هم از من رضایت خواست.

به او گفتم:

من در این مورد با مهر و صحبت نکردیم.

مهر و گفت:

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

مادر عزیز!

پدرم پول و سرمایه زیادی دارد، هنوز دنبال پول است؟

مادرش گفت:

نه!

دختر من!

اینطور نیست.

ما تو را مانند زندگی خود دوست داریم.

سعادت ابدی (دائمی) شما آرزوی ماست.

مهرو گفت:

مادر!

اگر چنین است، پس فیصله من را بشنوید.

یک هفته پیش در جمع آوری خوشه گندم با مرد بسیار مهربانی به نام خواجه محمد و پسرش خواجه عزیز آشنا شدم که در کنار زمین ما کار می کردند.

آن موقع من و عزیز کنار هم نشستیم.

در آنجا چندین (ساعت) بحث و گفتگوی جامع داشتیم.

او واقعاً جوان با اخلاق خوب است.

وقتی من در مورد خواستگاری ملک افضل گفتم:

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

خواجه عزیز به من گفت:

مهر!

من سال هاست که عاشق اخلاق خودت هستم، اگر این کار را کنی
خون من بر گردن تو خواهد بود.

بلی!

مادر جان!

همانقدر که تو و پدرم را دوست دارم، خواجه عزیز را هم دوست
دارم، حالا می خواهم با او ازدواج کنم.

مادرش گفت:

دخترم!

همه زنان روستا از جوانی و خوش اخلاقی او را می ستایند.

آنها می گوید:

غیر از مهر و هیچ کس دیگری لیاقت ازدواج با خواجه عزیز را
ندارد.

در این هنگام ملک میر افغان با خنده وارد خانه شده و گفت:

همه حرف های تو را از پشت در شنیدم، پیشانی مهر و را بوسید و
گفت.

دخترم!

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

من نگران دشمنی با ملک افضل نیستم و تنها آرزویم شادی و خوشبختی توست.

مطمئن باش!

همین الان یک نفر را نزد خواجه محمد و پسرش می فرستم که فردا صبح وقت به مهمانخانه (مهمانسرای) قلعه بیابند، در مورد ازدواج شما با آنها صحبت می کنم.

مهرو با شنیدن این کلمه دلگرم کننده که از پدرش چنین انتظاری نداشت، برای صحبت بلا فاصله دست پدر را بوسید و با شرم و حیا از اتاق خارج شد.

آن شب مهرو از خوشحالی تا صبح نخوابید.

اما خواجه محمد پس از دریافت پیام ملک میر افغان در مورد احضار نگران شد و متعجب شد که چرا ملک میر افغان در نیمه ای شب شخصی را نزد او فرستاده است.

پدرش هم نگران عزیز بود.

پدرش چند روزی از رابطه و گفتگوی پسرش با دختر ملک میر افغان آگاه بود.

او می ترسید که فردا از این رابطه، جنجالی به وجود بیاید.

پدرش به او توصیه کرد که مدتی به خانه کاکایش (عمویش) برود.

عزیز نصیحت پدر را رد کرد و گفت:

پدر!

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

اگر ملک میر افغان در مورد من چیزی می گفت، به او می گویم:
من حاضر هستم با دخترت ازدواج کنم.

فردا هر دو (پسر و پدر) با هزاران نگرانی به خانه ملک میر افغان رفتند و متوجه شدند که حدود ۲۰ نفر روستا در مهمان خانه او نشسته اند.

همه با خود می گفتند:

چرا ملک میر افغان آنها را، بسیار وقت به مهمان خانه اش دعوت کرده است؟

ملک میر افغان پس از صرف چای صبح به حضار گفت:

من شما را برای یک موضوع مهم زحمت داده ام.

همانطوری که می دانید من و ملک محمد افضل خان چند سالی بود که با هم دشمنی داشتیم و وقتی او در روز اول عید با بزرگان و ریش سفیدان قوم خویش به خانه من آمد، رابطه ما به دوستی تبدیل شد.

با استفاده از فرصت او به دخترم پیشنهاد ازدواج داد و من هم دو هفته وقت گرفتم تا نظر دخترم را بگیرم.

حالا معلوم شد که دخترم نمی خواهد با پسر ملک افضل ازدواج کند، بلکه می خواهد با جوانی به نام خواجه عزیز پسر خواجه محمد ازدواج کند.

حالا نظر شما در این مورد چیست؟

همه با یک صدا گفتند:

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

جناب ملک صاحب!

از آنجایی که خواجه محمد آدم خوبی است، پسرش هم خیلی آدم خوبی است، ما از آنها بدی نه دیده ایم و مردم روستا همه از آنها تعریف و تمجید می کنند.

ما ۱۰۰ درصد با این تصمیم شما موافقیم و از آن استقبال می کنیم.

ملک میرافغان به رسم افغانی پتنوس (پطنوس) شیرینی درست کرد و پیش خواجه محمد گذاشته و گفت:

عروس را برای شما تبریک می گویم.

خواجه عزیز بی درنگ دست ملک میر افغان را بوسید و گفت:

پدر!

خداوند در این زمینه به من توفیق دهد تا بتوانم در خدمت شما باشم.

ملک میر افغان روی (صورت) خواجه عزیز را بوسید و به آنها دستور داد تا یک گروه موسیقی را آماده سازند.

او همچنین افزود:

قصاب را بیاورد و گاو را ذبح کنید.

آنها همچنین بلا فاصله شروع به پخش موسیقی کردند که توسط دلاک های (سلمان های) محلی سازماندهی شده بود.

از همان لحظه رسم نامزدی را شروع کردند.

همه مردم منطقه به شمول کودکان در مراسم شیرینی خوری شرکت داشتند.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

از سوی دیگر، ملک میر افغان به رهبری مولوی صاحب عبدالله خان امام مسجد هیت چند نفره را با پطنوس شیرینی به خانه ملک افضل خان فرستاد تا نتیجه تصمیم خود را با وی در میان بگذارد و هم از اشتراک بزرگان قومی دعوت نمود تا در مراسم شیرینی خوری اشتراک نمایند.

مردم منطقه به ملک افضل خان اطلاع دادند که چند نفر سوار بر اسب از روستای ملک میر افغان می آیند.

ملک افضل خان گمان کرد که ملک میر افغان شیرینی دخترش را نزد پسرش فرستاده، او به پسر خود دستور داد تا فیر های هوایی را سازماندهی نماید.

با دیدن پطنوس بسیار خوشحال شد و فکر کرد که موضوع حل شده است.

ملک افضل خان به پسرش گفت:

مبارک باشه شیرینی ات!

حالا پطنوس شیرینی خود را از مولوی صاحب عبدالله بگیرد و با شلیک هوایی جشن رقص را شروع کنید تا همه مردم روستا بدانند که دستمال شیرینی پسر ملک افضل را آورده است.

در این هنگام مولوی صاحب عبدالله گفت:

ملک صاحب افضل خان!

شما اشتباه کرده اید.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

این پتنوس (پتنوس) شیرینی پسر شما نیست، بلکه شیرینی خواجه عزیز است که با دختر ملک میر افغان نامزد شده است.

لذا از شما تقاضا داریم در مراسم نامزدی با دیگر بزرگان قوم خویش شرکت کنید.

با شنیدن این سخنان، خون ملک افضل خان و پسرش به جوش آمد و آتش، درون آنها شعله ور شد.

ملک افضل خان چاقویی از جیب بیرون آورد و سر(نوک) انگشتش را برید.

تمام شیرینی ها را با خون (قرمز) پوشاند و گفت:

به ملک میر افغان بگو!

شما دوباره دشمنی خود را تجدید کردید.

اگر در شب عروسی، عزیز و دخترت را به اینجا نیاورم، بسیار بی غیرت و بی شرف خواهم بودم.

وقتی مولوی عبدالله برگشت، تمام ماجرا را برای ملک میر افغان گفت.

ملک میر افغان لبخندی زد و گفت:

مهم نیست.

او اصلیت خود را نشان داده است.

فرقی نمی کند، در این مراسم شرکت کند یا نه؟

مراسم عقد این دو جوان آغاز شد.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

موسیقی دوباره آغاز شد.

مردم روستا از هر سو فیر های هوایی میکردند.

این سنت (شیرینی خوری) یک روز و یک شب ادامه یافت.

دو ماه بعد زمان عروسی آن دو جوان فرا رسید.

ساعت چهار روز بود که عقد خواجه عزیز و بی بی مهرو به یاری مولوی صاحب عبدالله بسته شد.

این خبر به گوش ملک افضل خان رسید، او سخت خشمگین شده و در صدد انتقام برآمد.

این رسم با خوشحالی ادامه داشت که ناگهان ملک افضل خان با پسر و چند سوار دیگر وارد روستا شدند و خیلی سریع ملک میر افغان و خواجه محمد را که در آن نزدیکی نشسته بودند به ضرب گلوله کشت و چند نفر دیگر را نیز مجروح ساخته و آنها توانستند از منطقه فرار کنند.

خواجه عزیز که از این حادثه جان سالم به در برده بود با دیدن اجساد پدر و پدر همسرش (خسر اش) خونش به جوش آمد.

او با چند دوست خود سوار بر اسب ها شدند و آنها را تعقیب کردند.

نزدیک تپه میدان هوایی (فرودگاه) او را محاصره و جنگ شروع شد.

ملک افضل بسیار ماهرانه و مجروح به بالای تپه رسید و از آنجا به سوی خواجه عزیز و دوستانش تیراندازی می کرد.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

در این هنگام گلوله ای به قلب خواجه عزیز اصابت کرد و جان خود را از دست داد.

وقتی خبر مرگ عزیز به بی بی مهرو رسید، عصبانی شد، بر اسبی نشست (سوار شد) و به سمت تپه رفت.

در آنجا جسد خواجه عزیز را دید که در خون غلتیده است.

او هرگز چنین فکر نمی کرد و بی اختیار فریاد زد.

هرگز فکر نمی کردم این اتفاق بیفتد.

ای عزیز!

چرا اینقدر بی وفایی کردی؟

تو مرا تنها گذاشتی.

تو رفتی.

من هیچ چیز را باور نمی کنم.

ای عزیز جان!

جسد عزیز را در آغوش داشت و گریه می کرد، گلوله دیگری به پشت او اصابت کرد و او نیز همانجا جان باخت.

جنگ پایان یافت و در نتیجه ملک افضل خان و پسرش نیز در این درگیری جان باختند.

مردم منطقه جمع شدند و اجسادشان را در بالای تپه دفن کردند که هنوز مزارشان دیده می شود.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

"عزیز حیدری افتخار"

اما تحقیقات، گفتگوها، بحث‌هایی که من با وکلای محل، بزرگان، ریش سفیدان و به ویژه ریس جوانان منطقه، آقای سید اسحاق مودودی انجام داده‌ام، همه متفق القول هستند که تصویر جلوی (پشتی) کتاب نشان می‌دهد که حضور اشغالگران انگلیسی در بالای تپه، واقعیت دارد.

اما آنها نیز مانند من از داستان فولکلور فوق دفاع نمی‌کنند.

به این دلیل که در نزدیکی آرامگاه بی بی مهر و مقبره ای دیگری وجود ندارد و ممکن است که بی بی مهر توسط انگلیس‌ها کشته شده باشد.

اطلاعاتی که یکی از مقامات روستا به من داد، نشان می‌دهد که مکتب عزیز افغان که در کنار بلاک‌های هوایی موقت دارد، ابتدا بنام بی بی مهر نامیده می‌شد، اما بعداً به دلیل وجود لیسه ای به نام بی بی مهر، به عزیز افغان تغییر یافت.

او تایید نمی‌کند که عزیز افغان، همان خواجه عزیز پسر خواجه محمد است.

همه این داستان‌ها از نسلی به نسل دیگر به شکل فولکلور منتقل می‌شود.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصاویری مرحله تحقیقاتی (تصاویر سخن میگوید)

تصویر تحقیقاتی همراهی بزرگان منطقه بی بی مهرو

از سمت راست، محترم حاجی عبدالحمید که به خان جرمن مشهور است، وکیل عمومی محترم نوراغا، نویسنده کتاب داکتر معمارحشمت الله اتمر، سید منصور آغا و قند اغا پسر حاجی قاسم دکاندار.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویر تحقیقاتی همراهی بزرگان منطقه بی بی مهر

تصویر تحقیقاتی همراهی بزرگان منطقه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

از سمت راست، محترم حاجی عبدالحمید که به خان جرمن مشهور است، وکیل عمومی محترم نوراغا، نویسنده کتاب داکتر معمارحشمت الله اتمر، سید منصور آغا و قند اغا پسر حاجی قاسم دکاندار.

تصویر بازدید از کوچه های بی بی مهرو

از راست به چپ:

محترم خالد احمد دایانی، همکاران و داکتر معمار حشمت الله اتمر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر بازدید شام گاهی از کوچه های بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویر بازدید کوچه های سر پوشیده بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر بازدید از کوچه های بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر بازدید از کوچه های بی بی مهر

تصویری بی بی مهر سمت منطقه وزیر آباد

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویر تپه بی بی مهرو سمت شفاخانه ۴۰۰ بستر سردار داود خان

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر تپه بی بی مهر و سمت عزیز ی پلازا

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر تپه بی بی مهر و سمت محب تاور و عزیزی پلازا

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

تصویر تپه بی بی مهرو سمت شفاخانه ۴۰۰ بستر سردار داود خان

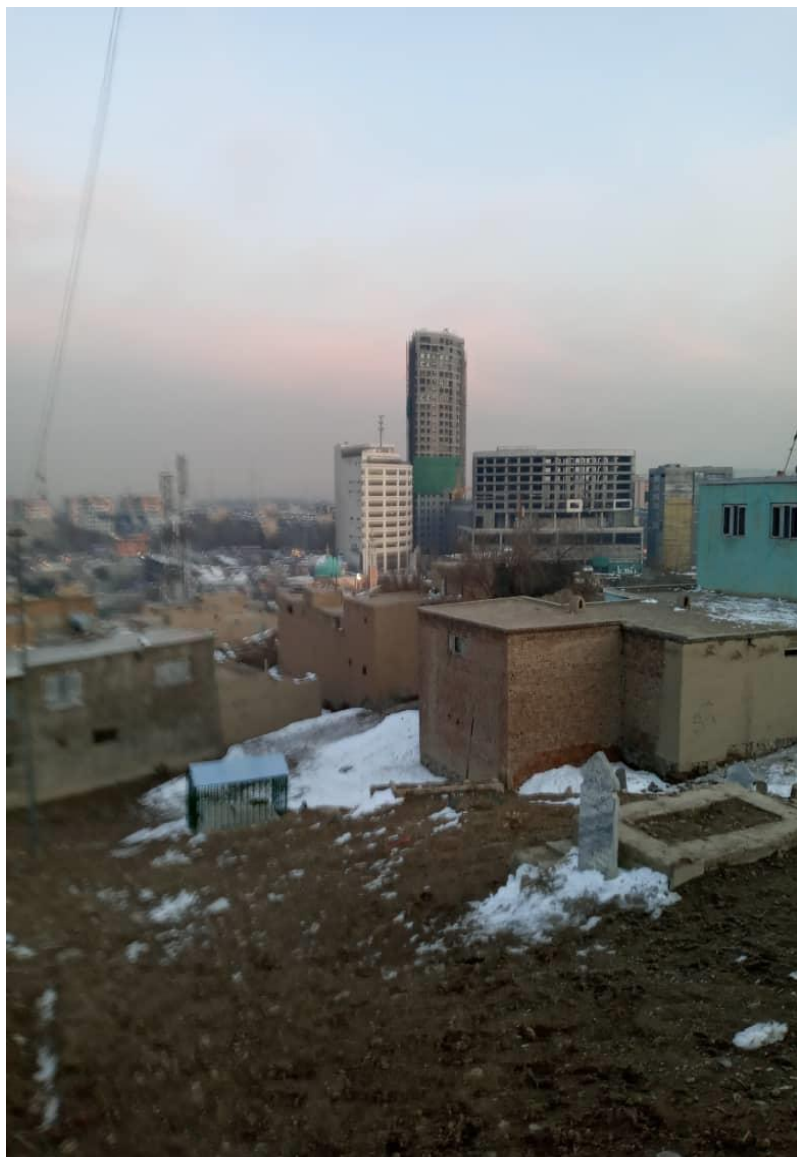
تصویر مقبره بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر شامگاهی از تپه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر تپه بی بی مهر و جانب مکرویان سوم و چهارم

معماری شهر کابل / بی بی مهر

معماری بی بی مهر (معماری):

معماری بی بی مهر مانند سایر نقاط شهر کابل با دیوارهای بلند، برج ها، باغ ها و حیاط های بزرگ در مقابل قلعه ها آغاز میگردد.

با گذشت زمان، توسعه منطقه، افزایش جمعیت، تغییرات زیادی در معماری منطقه ایجاد شده و باعث تغییرات زیادی گردیده است.

منطقه متراکم تر شده، تعداد خانه ها افزایش یافته، مردم سبک زندگی روستایی را ترک نموده و آرام، آرام به زندگی شهری رو آورده اند.

خانه ها به هم نزدیکتر شده اند و رشد افقی بیشتر به رشد عمودی مبدل شده است.

اکثر آ خانه ها دو طبقه ای هستند و در منطقه تا چهار طبقه خانه های نوساز نیز دیده می شود.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از ساحه ای جنازه جای

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از کوچه های باریک و دیوار های کهنه

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

خانه های کنونی بی بی مهر و سبک شهری و کوچه های بسیار باریکی دارند که اکثراً صعب العبور هستند.

کوچه های واقع شده در تپه، شکلی نامنظمی دارند و عرض کوچه ها در هر ۳۰ (سی) متر متغیر (متفاوت) است.

ساختمان های مسکونی عموماً در حاشیه (کنار) کوچه ساخته می شوند و سعی می شود کلکین های (پنجره های) اتاق ها را در این سمت کوچک بگذارند.

همچنین کلکین های بزرگ به سمت حویلی (حیاط) خانه در نظر گرفته شده است، تا باعث بروز شکر رنجی، نزاکت های اجتماعی، آشفستگی و درگیری در منطقه نگردد.

در بی بی مهر و نیز مانند سایر نقاط کشور سیستم آبرسانی مرکزی وجود ندارد، آب مورد نیاز مردم از طریق حفر چاه های عمیق و استفاده از پمپ ها (بمبه های دستی) کنار مساجد تامین می شود.

در کنار کوچه ها، ناهای پشت بام ها به گونه ای است که هنگام بارندگی باران یا برف، آب آن به جوی های کوچک جلوی هر خانه می ریزد و سپس در جای پایین تری به جویچه های بزرگ متصل می شود.

این منطقه برق دارد، اما مانند سایر مناطق شهر کابل مردم آن همیشه از نبود و بی نظمی آن شکایت دارند.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

مصالح ساختمانی بیشتر محلی است، مانند گل، خشت خام، خشت پخته، اما ساختمان های کانکریتی ساخته شده در سال های اخیر نیز در اینجا دیده می شود.

ساختمان ها بیشتر با چوب پوشانیده شده (چوب پوش) اند و از چوب به عنوان عنصر اصلی ساختمان در سقف استفاده می شود.

مصالح ساختمانی سقف ها به شرح زیر است:

از پایین، به بالا:

۱. چوب چنار (دستک)

۲. تخته ها

۳. نی ها یا بوریا

۴. غوره گل

۵. خاک خشک (خشکی)

۶. گاه گل

ناوه های بام ها همه از چوب ساخته شده اند و در کنار کوچه ها پشت بام ها دیده میشود، اما ناهه های پلاستیکی در ساختمان های جدید نیز دیده می شوند.

برف پشت بام ها همراهی راشپیل های چوبی پاک (تراش) و سپس به کوچه ها ریخته (انداخته) می شود که مشکلاتی زیادی را برای ساکنان محل و عابران ایجاد می کند.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تعداد زیادی از کودکان، پسران، زنان و ریش سفیدان در حال افتادن در کوچه دیده شده اند که برخی از آنها در اثر زمین خوردن، مجروح نیز شده اند.

ارتفاع اتاق ها به سه متر می رسد.

زینه های داخلی بی بی مهر و مانند مراد خانی از خشت و چوب ساخته شده و در ساحه کوچک بالا می رود.

خیز(ارتفاع) پت ها بیش از ۲۵ (بیست و پنج) سانتی متر است و در نوش هر پته چوب وجود دارد، این چوب بالا رفتن و پایین شدن را برای افراد ایمن (مصون) تر می کند.

زینه ها تا پشت بام هستند و در انتهای زینه ها سقفی وجود دارد که بنام بام بوتی یاد میشود.

این بام بوتی ها دارای دروازه اند که از هر دو سمت میتوان آنرا مسدود (قفل) کرد.

در بالای بسیاری از کوچه ها، اتاق هایی وجود دارد که به نام بالا خانه یا سراج معروف هستند.

این بناها بر روی دیوار دو همسایه، دیوار احاطه یکی و دیوار خانه دیگر با ستون چوبی ساخته شده و یا دیوارهای هر دو سمت با ستون چوبی ساخته شده است.

از بام ها به اهداف ذیل استفاده می شود:

۱. برای شستن و خشک کردن لباس ها
۲. برای آفتاب دادن وسایل خانه مانند: لهاف، کمپل، دوشک و غیره

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

۳. برای نشستن و نوشیدن چای
۴. برای مهمان نوازی
۵. برای بازی های کودکان
۶. برای بازی های بزرگسالان
۷. برای کاغذ پران بازی
۸. برای نگهداری کبوترها و مرغ ها
۹. برای برف جنگی
۱۰. برای لذت بردن از طبیعت
۱۱. برای خشک کردن بادنجان رومی، سیاه، پیاز، مرچ و میوه ها.

مساحت بیشتر خانه ها بزرگ هستند و با گذاشتن اجاق های فلزی (بخاری و چری) و سوزاندن چوب و ذغال گرم می شوند.

اما در تابستان با بازکردن کلکین ها و وزش باد طبیعی کمی سرد (خنک) می شود و گاهی اوقات هم از پکه های برقی نیز در آن استفاده می شود.

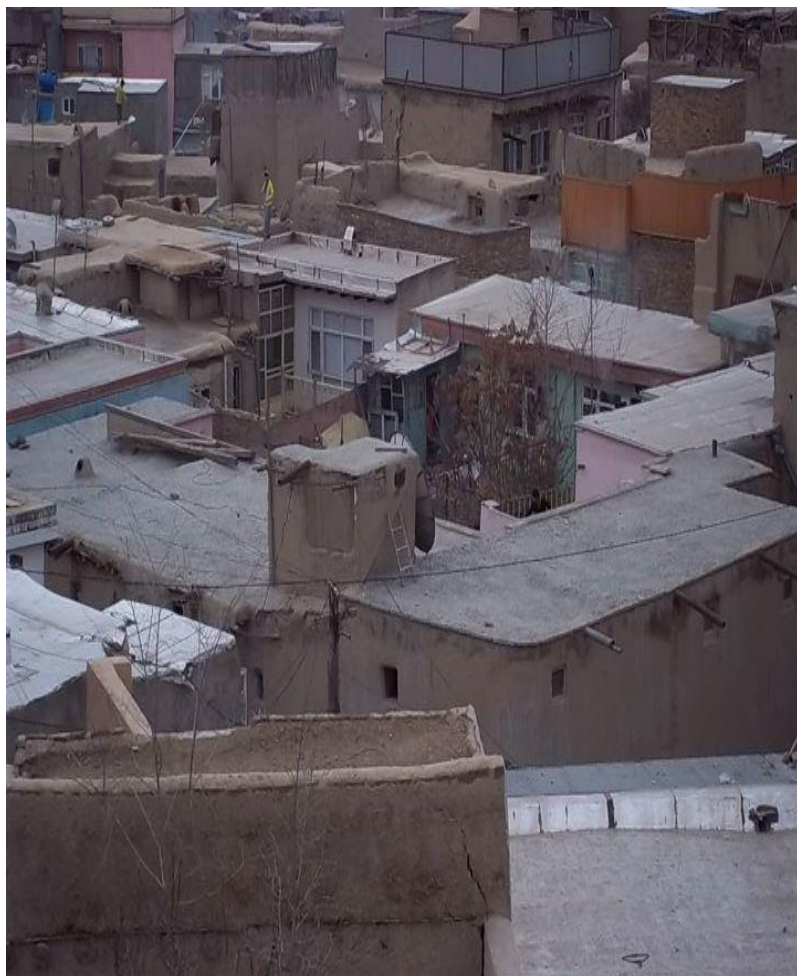
اتاق ها در ساختمان به نام های ذیل اند:

اتاق خواب، اتاق نشیمن، آشپزخانه، حمام، تشناب، انبار خانه (اتاق تدارکات) محل نگهداری مواد غذایی، قوچ خانه، اتاق غذای گوسفندان (کاهدان)، اتاق مهمان و اتاق مهتوی (ماتوی خانه) در

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

آخرین طبقه که به کمک زینه از منزل اول به هم متصل می شود و همچنین گل خانه های زمستانی و بهاری نیز به چشم می خورد.

تصویری از بام های بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از ساختمان های جدید کنار ساختمان های قدیمی

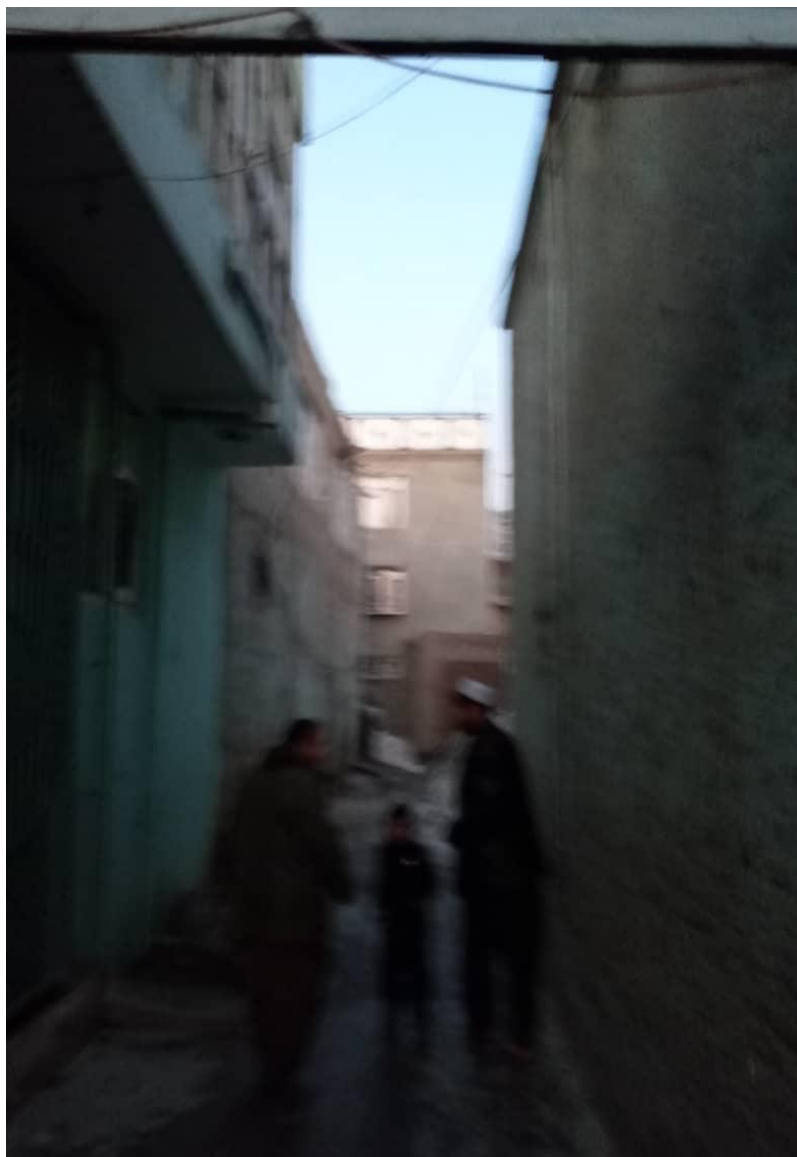
معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

اکثراً کوچه های بی بی مهر و ۹۰ درجه مستقیم نیستند، شکسته و از هر جهت تغییر می کنند که راه خوبی برای حفظ امنیت در منطقه است، اما آفتاب کمتری در کوچه ها می درخشد (میتابد).

همچنین برف به مدت طولانی در کوچه ذخیره می شود که از یک طرف تبدیل به جا های بازی های کودکان (یخمالک) می شود اما از طرف دیگر باعث افتادن بزرگسالان نیز می شود.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه های باریک بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویر کوچه های بزرگتر نزدیک ساختمان های جدید

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کوچه های باریک بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کوچه های باریک بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه های باریک بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه های باریک بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

منطقه بی بی مهرو که نجاران و گلکاران مجرب و ماهری داشت سعی می کردند از فضا نهایت استفاده مثمر نمایند، کوچه ها را پوشانیده، از آن اتاق برای مهمانان استفاده می کردند، که مکان خوبی برای مهمانان و کنترل کوچه میباشد.

با کمک این ساختمان ها، خارجی ها (افراد از جاهای دیگر) افراد بی خانمان یا ولگرد نمی توانند به اینجا و آنجا رفت و آمد کنند.

ارتفاع راهرو های سرپوشیده یکنواخت نیست و به گونه ای طراحی شده است که فرد سوار بر اسب به راحتی می تواند از آنها عبور کند.

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کوچه سر پوشیده

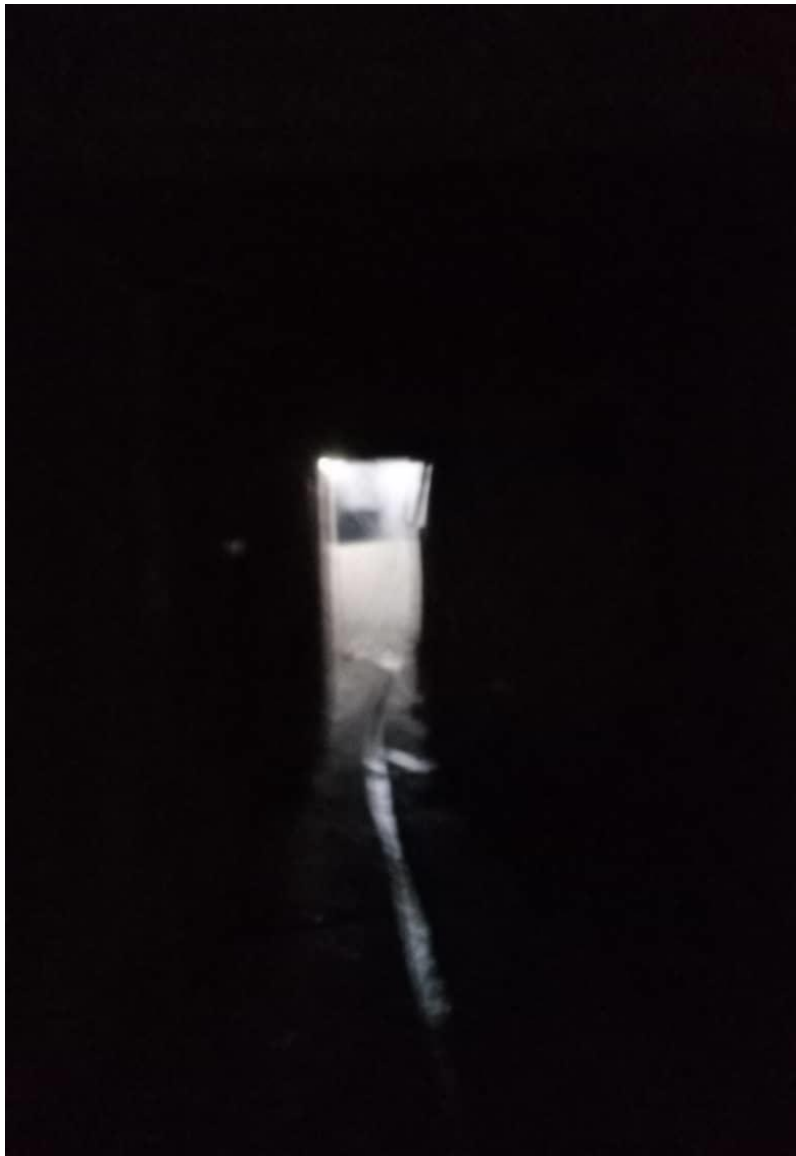
معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

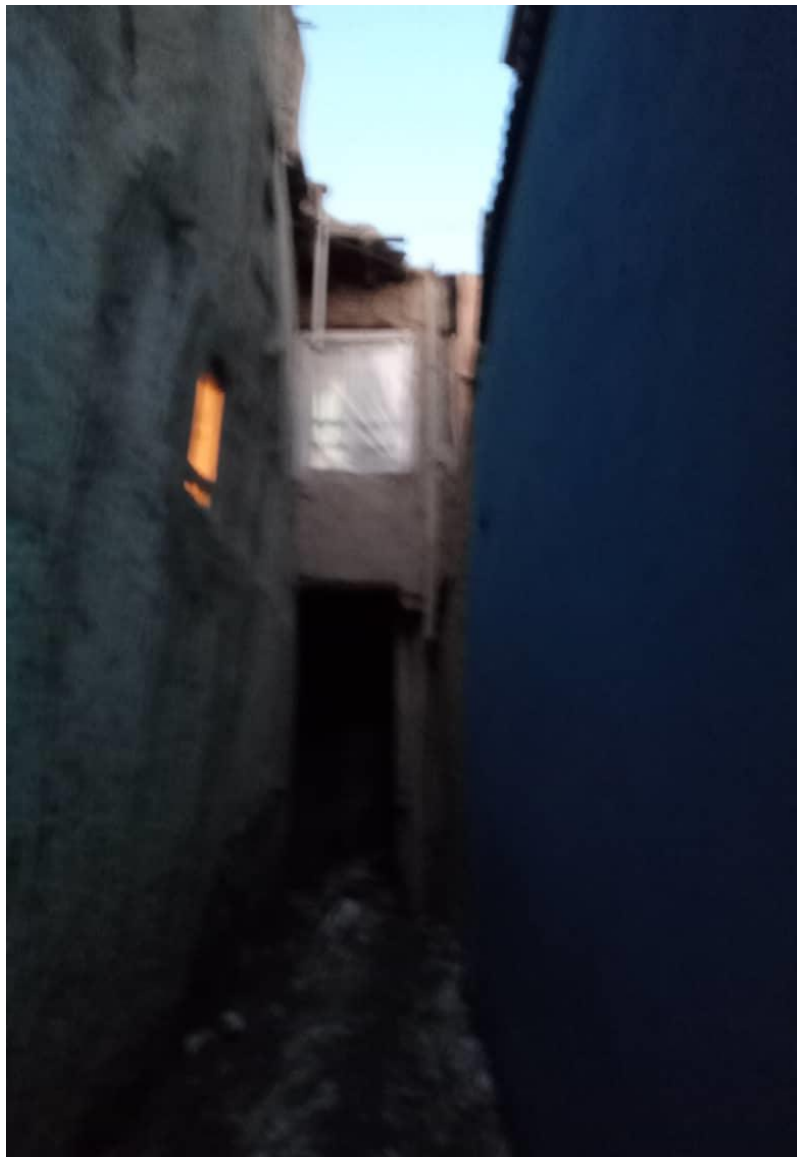
تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه سر پوشیده

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از کوچه بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از کوچه بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از کوچه بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

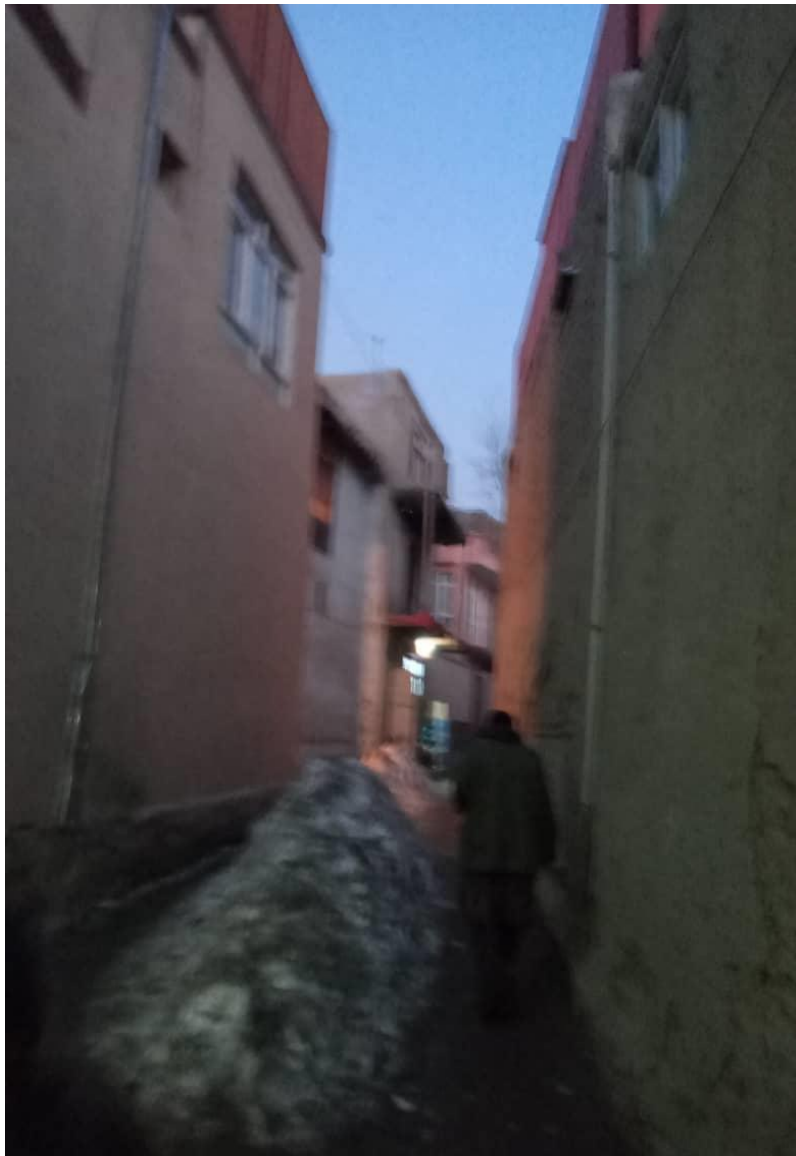
تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از کوچه بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از کوچه بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

دروازه های ورودی ساختمان ها معمولاً دارای دو پله چوبی به عرض (شامل چوکات ها) ۱۳۷ سانتی متر، ارتفاع ۱۹۰ سانتی متر، عرض یک پله ۵۷ سانتی متر و یک پله آن دارای بینیچه (درب دماغه) است.

هر دروازه زنجیر (نگهدارنده دروازه) برای حفظ آن دارد، زنجیر یا حلقه ای برای کوبیدن نیز در نظر گرفته شده است، اما برای بستن، در دو طرف زنجیر وجود دارد که توسط آن میتوان دروازه را بست.

چوکات (چهارچوب) دروازه ها از چوب های مختلف و بسیار مستحکم مانند:

چارمغز (چهار مغز) ساخته می شود که البته برخی از آن ها از چوب ارچه نیز میباشد.

همچنین در برخی از دروازه های چوبی ورق فلزی (ورق آهنی) به جلو (رویکش) اضافه شده است که استحکام دروازه ها را افزایش داده است.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از دروازه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از تک تک دروازه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری از تمبه دروازه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از تمبه دروازه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری از تمبه دروازه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از پله دروازه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از تمبه دروازه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از راه زینه یکی از خانه ها

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

در دروازه های خانه های قدیمی بی بی مهر و مانند مراد خانی، در قسمت بالا تمبه ای دارد که اجازه نمی دهد دروازه از سمت بیرون باز شود.

برای باز کردن دروازه باید در (دروازه) زده شود تا افرادی از داخل خانه به سمت دروازه آمده و آن را باز کنند.

این تمبه در یک گوشه با چوب سرطاق محکم میخ (بسته) شده است.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری از زینه منزل دوم یک خانه رهائشی در بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری سقف یک خانه رهائشی در بی بی مهرو

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری سقف یک خانه رهائشی در بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری سقف یک خانه رهائشی در بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

.....

تصویری سقف یک خانه رهائشی در بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهر

تصویری سقف دهلیز یک خانه ره‌ایش در بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری مهتوی خانه که در منزل سوم یک خانه ای بی بی مهرو موقعیت دارد

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری مهتوی خانه که در منزل سوم یک خانه ای بی بی مهرو موقعیت دارد

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

تصویری راه زینه مهتوی خانه که در منزل سوم یک خانه ای بی بی مهرو موقعیت دارد

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

.....

سقف خانه های منطقه بی بی مهرو ساده است، اما در چند خانه قدیمی مسطح چوبی به چشم می خورد که نه تنها در اتاق نشیمن بلکه در اتاق های خواب و دهلیز ها نیز وجود دارد.

اتاق مهتوی (مهتاب خانه، ماتوی خانه) اتاقی است که در طبقه آخر ساختمان قرار دارد و از چهار یا سه طرف کلکین دارد و برای ایام خاص و مهمانان استفاده می شود.

این اتاق ها (ماتوی خانه) در دو طرف ساختمان موجود است که یکی برای خانم ها و دیگری برای آقایان طراحی شده است.

هر ماتوی خانه مسیر وزینه های مخصوص به خود را دارد، اما در بالای بام، می توان از یک ماتوی خانه به دیگری رفت و آمد نمود.

این اتاق ها در شب های سیزدهم، چهاردهم و از همه مهمتر شب یلدا مورد استفاده قرار می گیرند.

در این هنگام بچه های پشت بام به بازی های محلی مانند : پنجاق، تشله بورد، چهارمغز بورد، چشم پتکان (مخفی کاری) و... می پردازند، اما بزرگسالان در طول روز بالای بام ها کاغذ پران بازی و هم گاهی کبوتر بازی می کنند.

معماری شهر کابل / بی بی مهر و

.....

سخن پایان:

آنچه در منطقه بی بی مهر و مانند سایر نقاط و مناطق کشور مایه نگرانی است، بی نظمی ساختمان ها، ساخت و سازهای جدید، و مشکل گسترش آن است.

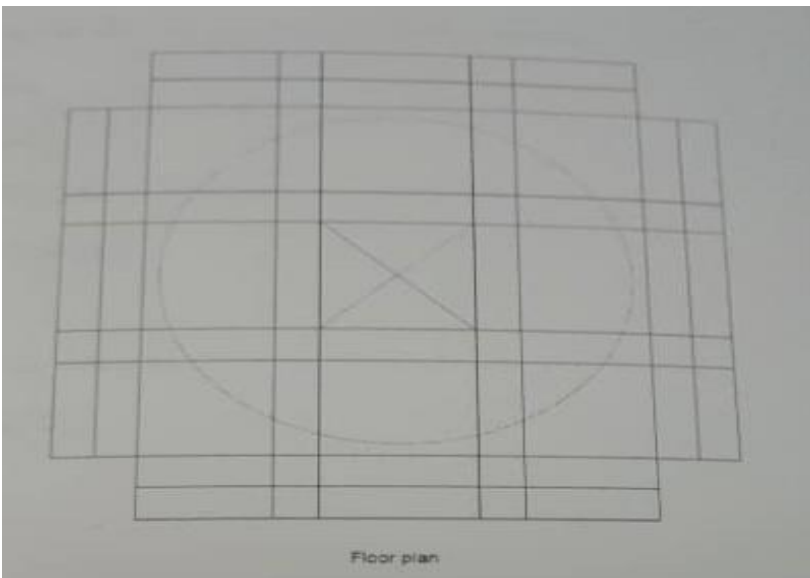
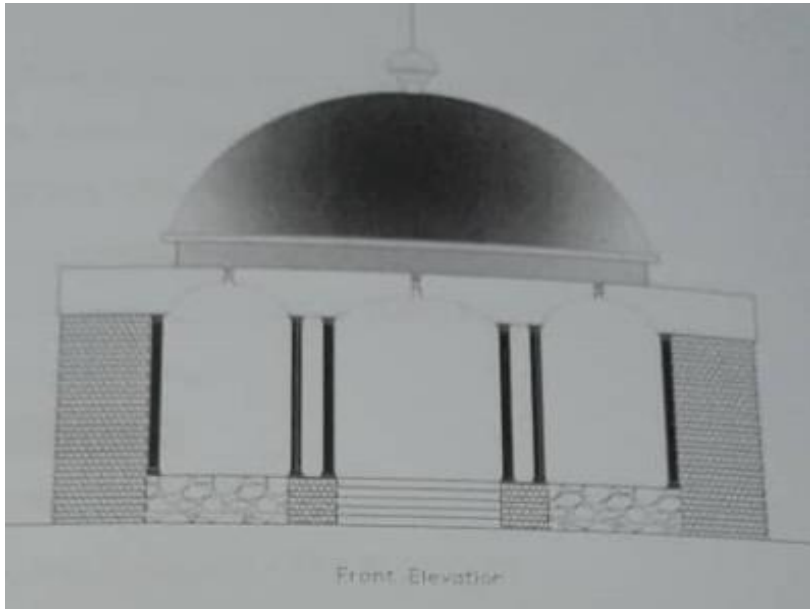
در نقاط مختلف کشور کمیته فنی و تیم حفاظت، مراقبت و مرمت بناهای قدیمی وجود دارد، که وجود چنین کمیته فنی در منطقه بی بی مهر و برای جلوگیری از ساخت و سازهای جدید مانند مراد خانی ضروری است.

برای بازسازی مراد خانی از مصالح قدیمی مانند چوب، خشت و سنگ استفاده شده است که میتوان در بی بی مهر و نیز استفاده نمود.

آب آشامیدنی، فاضلاب و برق مرکزی در بی بی مهر و ضروری بوده، و هم باید تمام کوچه ها را کانکریت نموده و بی بی مهر و را به شهری قدیمی مدرن تبدیل کرد.

این منطقه که در نزدیکی کاخ ریاست جمهوری و میدان هوایی (فرودگاه) بین المللی قرار دارد و از جاده میدان هوایی دید (نما، چشم انداز) خوبی دارد، بنابر این بی بی مهر و به مرکز گردشگری و تفریحی خوبی برای گردشگران داخلی و خارجی تبدیل خواهد شد.

با گرفتن عکس ها از روستاها و کوچه های بی بی مهر و، نوشتن، چاپ و فروش کتب و مجلات به شهرت منطقه بی بی مهر و در سطح کشور و فرامز (خارج) از افغانستان خواهد افزود.

معماری شهر کابل / بی بی مهر

فست کتاب های چاپ شده

۱. معماری افغانستان
۲. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری
(بخش شفاخانه ها)
۳. راهنمود طلایی
(برای اساتید انستیتوت های تخنیکي و ساختمانی افغانستان)
۴. رسم تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد اول
۵. رسم تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد دوم
۶. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش
اداری)
۷. معماری اصیل شهر کابل (مرادخانی)
۸. معماری شهر کابل - بی بی مهر

معماری شهر کابل / بی بی مهرو

لست کتاب های تحت کار

۱. افغانستان در قرن تکنالوژی
۲. زونبندی اقلیم و زلزله افغانستان
۳. صدقه جاریه / دنیای انجینری
۴. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت جلد اول (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)

معماری شهر کابل / بی بی مهر

در صورت وقت و امکان

۱. تاریخ معماری افغانستان
۲. حویلی های آسمان خراش
۳. ارتباط گذشته، حال و آینده در معماری
۴. استعداد، سرعت و اقتصاد در معماری افغانستان

Architecture of Kabul City

Bi Bi Mahro

Written by: Architect PHD Hashmatullah Atmar

Date:Feberuary - March /2021

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**